

augustus 2024

Nederlandse Noordzeestroom voor Nederlands gebruik!

Nederlandse afnemers, burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties moeten de vruchten kunnen plukken van energie op de Noordzee. Willen we de elektrificatie en verduurzaming van de Nederlandse gebouwde omgeving en industrieterreinen op gang brengen en onze samenleving meer financieel laten profiteren van onze ‘eigen’ Noordzeestroom, dan moeten Nederlandse burgers en bedrijven directe toegang krijgen tot betaalbare en betrouwbare duurzame energie van de Noordzee! Een essentiële stap hierbij is om burgerparticipatie en energiecoöperaties een betere plek te geven in alle tenders voor wind-op-zee die nog gaan komen.

Bij de afgelopen tender van IJmuiden Ver Beta deden voor het eerst ook energiecoöperaties mee met een bod. Een geweldige primeur want via de coöperaties kan iedere Nederlander meeprofiteren van een windpark op de Noordzee. Dat is goed voor al die Nederlanders en goed voor de energietransitie. Helaas viste het consortium waar de energiecoöperaties aan meededen, achter het net wat betreft IJmuiden Ver Beta. Vlak voor het zomerreces heeft toenmalig verantwoordelijk minister Rob Jetten toegezegd om bij de evaluatie van de tenders voor IJmuiden Alpha en Beta *‘nadrukkelijk te kijken wat deze coöperaties over de streep heeft getrokken om wel mee te doen en waar eventueel bij toekomstige tenders die burgerparticipatie een betere plek gegeven kan worden?’*¹ Energie Samen en Windunie zijn, als trekkers van het coöperatief initiatief Onze NoordzeeStroom, blij met deze toezegging. Tegelijkertijd hebben we zorgen over de timing van deze evaluatie. De eerstvolgende tender, IJmuiden Ver Gamma en Nederwiek 1, staat in de steigers en de sector heeft nog geen zicht op een daadwerkelijk verbeterde positie voor participatie door Nederlandse burgers en bedrijven.

Mede-eigendom is de sleutel tot efficiënt gebruik van duurzame energie

Veel Nederlandse burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties willen zich inzetten voor verduurzaming en tegelijkertijd hun energiekosten betaalbaar houden met voldoende prijszekerheid. Hiervoor is het van cruciaal belang dat zij zekerheid hebben over toegang tot duurzame energie tegen een stabiele en eerlijke prijs. Als in de energietransitie productiemiddelen (mede)eigendom worden van afnemers, kunnen zij de opgewekte stroom zelf gebruiken tegen kostprijs. Immers, producent en afnemer zitten dan samen aan de knoppen van de prijs en de leveringsvoorwaarden. Overwinsten zijn niet nodig. Die kunnen in de prijs worden teruggegeven om deze laag te houden. Op deze manier wordt de prijs voor duurzame opwek bepaald door de kostprijs van de productie van wind- en zonenergie en niet door de marktprijzen van fossiele energie: zo wordt de verduurzaming van Nederland betaalbaarder².

Mede-eigendom van Nederlandse bedrijven en burgers zal er voor zorgen dat ze actief deelnemen aan de energietransitie. Het zal bedrijven en burgers in staat stellen om hun fabrieken en woningen te elektrificeren om zo bij te dragen aan de vermindering van de CO₂-uitstoot en de overgang naar

¹ Initiatiefnota van het lid Kröger over “Energie met elkaar: Energiecoöperaties als hart van ons energiesysteem” (beschikbaar via deze [Link](#))

² FREON en Provincie Fryslân (feb. 2024) Uitkomst onderzoek naar haalbaarheid & aanvaardbaarheid energiehub in Fryslân, Enerzjy fan, foar en troch de Friezen. (beschikbaar via deze [Link](#))

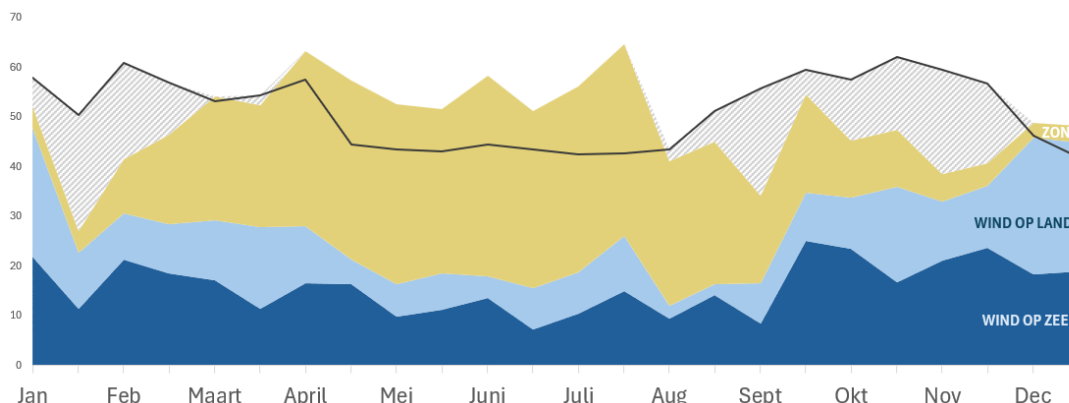
een duurzame energievoorziening. Wanneer inwoners en bedrijven collectief een wind-op-zee tender winnen, geeft hen dit de zekerheid van toegang tot duurzame energie tegen een stabiele kostprijs. Hier kunnen ze hun businesscase voor de elektrificatie of waterstof productie op baseren en vroegtijdig een investeringsbeslissing maken voor de verduurzaming van hun huis, woonwijk of bedrijf. Binnen een coöperatie van Nederlandse burgers en bedrijven kunnen ze gezamenlijk de energie met elkaar delen tegen kostprijs. Er vloeien dan geen extra winsten naar buitenlandse partijen waardoor de verduurzaming van Nederland extra momentum krijgt en betaalbaarder wordt. Wij zijn ervan overtuigd dat dit de verduurzaming van Nederland zal versnellen. Bovendien verwachten wij dat dit ook een stimulans zal zijn voor innovatie en economische groei. Op termijn levert dit extra inkomsten voor het Rijk op. En versterkt het de concurrentiepositie van ons land.

Aanvullend op regionale productie is wind op zee nodig

Elektrificatie en productie van waterstof is klimaatneutraal als daarvoor energie uit hernieuwbare bronnen gebruikt wordt. Bij voorkeur zoveel mogelijk uit ons eigen land, zodat we minder afhankelijk zijn van internationale ontwikkelingen. Met een goede regionale mix van wind-, zonne-energie en opslag op land (in balans met een regionale afname) is tot 75% van de lokale energiebehoefte te voldoen¹. Bijkomend voordeel is dat het elektriciteitsnet tot 20-25% minder wordt belast met een goed ingericht regionaal energiesysteem. Maar de ruimte op land is beperkt en aanvullende duurzame energiebronnen zijn dus nodig. Om aan de toenemende elektriciteitsvraag te voldoen, is daarom nog 26 tot 46 GW³ extra windenergie van zee noodzakelijk.

Mede eigendom stimuleert maximale gedragsverandering

Directe betrokkenheid via (mede-)eigendom van afnemers bij de productie stimuleert maximale gedragsverandering; wanneer je weet wanneer jouw windmolen produceert, zowel op land als op zee, ben je eerder bereid jouw stroomafname daarop aan te passen en zo de stroom op het juiste moment af te nemen (zie onderstaande voorbeeld van gelijktijdige afname en productie) en daarmee de langjarige financierbaarheid van het windpark mogelijk te maken. Ook opslag en conversie worden dan interessanter, omdat dit helpt om zoveel mogelijk gebruik te kunnen maken van je eigen betaalbare energieprijzen. Door mede-eigendom wordt een stabiele en langjarig betaalbare prijs van duurzame energie gegarandeerd en daarvan kunnen Nederlandse afnemers optimaal profiteren.

Figuur 1. Voorbeeld van gelijktijdigheid van afname en productie. In zwart afnameprofiel, in blauw elektriciteitsproductie met wind van land en zee, in geel elektriciteitsproductie met zon. Gearceerd de potentie voor aanvullende duurzame energieproductie

³ TKI Energie en Industrie (onderdeel van Topsector Energie), TNO en DNV en overige partners (okt. 2021) Elektrificatie: cruciaal voor een duurzame industrie. Routekaart Elektrificatie in de Industrie

Mede-eigendom zorgt ook voor lagere netimpact

Mede-eigendom van duurzame productie is ook de sleutel om een andere uitdaging in ons toekomstig energiesysteem aan te pakken: namelijk het balanceren van vraag en aanbod van energie in een energiesysteem dat gebaseerd is op duurzame bronnen die zich niet, of minder gemakkelijk, laten sturen. De directe betrokkenheid van afnemers bij regionale duurzame opwek én opwek op zee zorgt er voor dat het loont om de energievraag flexibeler te maken door energie af te nemen wanneer deze beschikbaar is en stimuleert de afnemer om te investeren in opslag en conversie. Zo benutten we de schaarse capaciteit van het elektriciteitsnet zo efficiënt mogelijk, is vraag en aanbod beter in balans op regionaal en landelijk niveau, en zorgen we dat alle duurzame energie nuttig gebruikt wordt.

Onze vraag: pas de kwaliteitscriteria in de offshore wind tenders direct aan

Wij vinden dat het tendersysteem voor de uitgifte van kavels voor windenergie op zee de verduurzaming van de Nederlandse samenleving nog beter moet ondersteunen en afnemers (onze bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties) een stabiele en eerlijke prijs moet bieden. Om dat te bereiken moeten drie onderdelen op zo kort mogelijke termijn worden meegewogen als kwaliteitscriteria in de tenders voor nieuwe windparken op zee:

- Waardering van (mede)eigendom door Nederlandse afnemers: burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties.
- Stabiele prijs. Stimuleren van een prijsmechanisme op basis van de kostprijs van windenergie en niet op basis van de marktprijs of winstmaximalisatie van de overheid.
- Waardering van gedragsverandering van Nederlandse afnemers die vraagsturing bevordert, gericht op de landelijke én regionale balans tussen opwek en afname. Vraagsturing is essentieel voor de integratie van windenergie van zee in het elektriciteitssysteem op land en effectief gebruik van windenergie van zee.

Wij gaan graag met de overheid in gesprek hoe bij toekomstige tenders afnemerparticipatie, en daarmee eigendom van wind op zee door Nederlandse burgers en bedrijven, een betere plek gegeven kan worden in de tendercriteria. In gesprek kunnen de genoemde kwaliteitscriteria uitgewerkt worden naar concrete, meetbare tenderonderdelen. Haast is geboden: er komen namelijk behoorlijk wat tenders aan in de lopende kabinetsperiode en wij zijn ervan overtuigd dat onze voorstellen bijdragen aan het beter laten werken van Nederlandse Noordzeestroom voor Nederlandse gebruikers. Daar wordt Nederland sterker, schoner en eerlijker van.

Wie zijn wij?

Initiatiefnemers van Onze NoordzeeStroom zijn Energie Samen en Windunie. *Energie Samen* is de coöperatieve duurzame energiebeweging in Nederland, die bestaat uit burgers, agrariërs en lokale ondernemers die al jaren actief zijn in de duurzame energietransitie. Energie Samen gelooft dat de belangrijke transitie van het energiesysteem alleen kan met steun, draagvlak en betrokkenheid van iedereen. Actief meedoen, verantwoordelijkheid nemen en projecten realiseren, hoort daarbij. *Coöperatie Windunie* levert een grote bijdrage aan de ontwikkeling van duurzame energie in lokaal eigendom in Nederland en is actief sinds 2001. Windunie en haar leden zijn onder meer ontwikkelaar van Windcollectief Wieringermeer, Windpark Oostermoer, Windpark Den Tol, Windpark Zeewolde (grootste windpark in Europa in handen van omwonenden), Windpark Greenport Venlo en SwifterwinT (onderdeel van Windplan Blauw) Windunie is betrokken bij de stroomopwek voor meer dan 1.000.000 huishoudens.